Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
TyV@eduskunta.fi

Viite: HE 42/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta sekä Harmaan talouden selvitysyksiköstä annetun lain 6 §:n muuttamisesta.

Lausunto

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston työsuojelun vastuualue lausuu seuraavaa:

Keskeiset ehdotukset ja työsuojeluviranomaisen kommentit

Työsopimussuhteisuudesta

Työsuojeluviranomaisen käsityksen mukaan kerääjien toimiminen työsuhteisena voisi käytännössä hankaloittaa kerääjien tilannetta ja tästä näkökulmasta työsuojeluviranomainen pitää erillislain säätämistä hyvänä ratkaisuna.

Ehdotetuista säännöksistä

Käytännössä tärkeimmät työsuojeluviranomaisen valvottavat pykälät uudessa laissa olisivat ostajia koskevat 6 ja 7 §:t, jotka on kriminalisoitu 10 §:ssä luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain rikkomuksena. Hallituksen esityksen rikkomuspykälän mukaan luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain rikkomukseen voi syyllistyä ainoastaan, jos työsuojeluviranomaisen antamasta kehotuksesta huolimatta rikkoo 10 §:n 1 momentin 1-3 kohtaa. Työsuojeluviranomainen huomauttaa, että voimassa oleva lainsäädäntö ei mahdollista kehotuksen antamista 10 §:n 1

momentin 1-3 kohtien mukaisista teoista tai laiminlyönneistä. Työsuojeluviranomaisen toimivallasta antaa kehotus säädetään työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetun lain (44/2006) 13 §:ssä. 13 §:n 3 momentin kehotusluettelo on tyhjentävä eikä hallituksen esityksessä ole mainintaa valvontalain muuttamisesta kehotukseen liittyen. Valvontalain 50 §:n mukaista rikosasian ilmoittamista ei ole sidottu kehotuksen antamiseen.

Valvontalain 13 §:n mukainen kehotus ei ole työsuojeluviranomaisen käsityksen mukaan toimiva instrumentti 6 ja 7 §:n osalta. Kehotuksen tarkoituksena on poistaa tai korjata säännösten vastainen olotila valvonnan yhteydessä annetussa määräajassa. Työsuojeluviranomaisen käsityksen mukaan on mahdotonta havainnoida valvonnassa ja tehdä hallintopäätös 6 §:n 2 kohdan osalta siten, että luonnontuotekeruualan toimija seuraa satotilannetta ja myötävaikuttaa keräämiseen siten, että kerääjällä on mahdollisuus mahdollisimman suureen ansioon.

7 §:n valvonta kuuluu pääasiassa TE-toimistolle, joka tekee asiassa jälkikäteen valvontaa asiakirjojen perusteella, kun kerääjät ovat jo poistuneet maasta. Työsuojeluviranomainen ei voi tässä vaiheessa velvoittaa hallintopäätöksellä korjaamaan tai poistamaan säännösten vastaisen olotilan sen suhteen, että luonnontuotekeruualan toimija on esimerkiksi maksanut 7 §:n 1 momentin tarkoittamalla tavalla keruuansiot ennen kerääjän maasta poistumista. Sama koskee 7 §:n 2 momentin mukaisia tilanteita, joissa luonnontuotekeruualan toimija on perinyt kerääjiltä kuluja säännösten vastaisesti. Kerääjille maksetaan lähtökohtaisesti käteisellä, minkä jälkeen he poistuvat maasta, joten lainvastaisen olotilan korjaaminen tai poistaminen voi olla mahdotonta.

10 §:n 1 kohdan f) alakohta on ongelmallinen rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta, koska säännöksessä viitataan vain

muihin, kuin a-e tarkoitettuihin keräämisen kannalta olennaisiin seikkoihin. Työsuojeluviranomaisen käsityksen mukaan tulisi olla etukäteen tiedossa teot tai laiminlyönnit, jotka ovat rangaistavia eikä muut keräämiseen kannalta olennaiset seikat ole riittävän tarkasti yksilöity rangaistusvastuun peruste. Rikosoikeudellisen laillisuusperiaatteen kannalta on ongelmallista myös 6 §:n 2 kohta. Työsuojeluviranomaisen voi olla mahdotonta valvovana viranomaisen todeta, että luonnontuotekeruualan toimija ei ole seurannut riittävästi satotilannetta tai myötävaikuttanut keräämiseen siten, että kerääjällä on mahdollisuus mahdollisimman suureen ansioon siten, että asiassa on todennäköiset perusteet epäillä rikoksen tapahtuneen 9 §:n 3 momentin tarkoittamalla tavalla.

6 §:n 5 kohdan perusteluissa ei ole avattu, että mitä tarkoitetaan tarkoituksenmukaisilla keruuvälineillä ja varusteilla. Työsuojeluviranomainen pitää tärkeänä, että asiassa täsmennettäisiin sitä, mitä tarkoitetaan tarkoituksenmukaisilla varusteilla.

6 §:n 6 kohdassa ostajalle asetetaan velvollisuus huolehtia siitä, että kulloinkin voimassa olevat luonnontuotteiden sisäänostohinnat ovat kerääjän tiedossa ja että ne eivät muutu keräyspäivän aikana alaspäin. Työsuojeluviranomaiselle on epäselvää se, mistä voidaan varmistaa kulloisenkin päivän hinta ja miten se määräytyy esimerkiksi eri maantieteellisillä alueilla. Työsuojeluviranomaiselle on myös epäselvää, miten työsuojelutarkastaja voi käytännössä valvoa, ettei sisäänostohinnat muutu keräyspäivän aikana alaspäin.

Lain valvontaan tarvittavista lisäresursseista

Työsuojeluviranomaiselle on tänä vuonna kohdennettu 15 henkilötyövuoden lisäresurssi ulkomaalaisten työntekijöiden valvontaan. Lisäresurssit saatiin työsuojeluviranomaisen käsityksen mukaan ensisijaisesti siksi, että työsuojeluviranomaisella olisi

paremmat mahdollisuudet valvoa ulkomaisen työvoiman käyttöä nykyistä kattavammin suhteessa tehtäviin, joita se on jo aiemminkin hoitanut. Resurssit on jaettu ja ne eivät kohdistuneet luonnontuotteiden keräämisen valvontaan. Jakoperusteena ei ollut luonnontuotteiden kerääminen, joten lisäresurssista ei voida irrottaa 4-5 henkilötyövuotta esitetyn lain valvontaan.

Johtaja Päivi Suorsa

Lakimies Jussi Hyrkäs

POHJOIS-SUOMEN ALUEHALLINTOVIRASTO, TYÖSUOJELUN VASTUUALUE
Postiosoite: PL 229, 90101 Oulu (1.5. alk. PL 11, 13035 AVI)
Käyntiosoite: Viestikatu 1, rak. K8, Oulu
puh. 0295 017 500 | tyosuojelu.pohjois@avi.fi | www.tyosuojelu.fi

Tämä asiakirja PSAVI/3421/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument PSAVI/3421/2021 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Hyrkäs Jussi 22.04.2021 12:22

Ratkaisija Suorsa Päivi 22.04.2021 12:24